GENERALINĖS ADVOKATĖS ELEANOR SHARPSTON IŠVADA,

pateikta 2006 m. birželio 7 d. [1]

1. Šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo prašoma išaiškinti nuostatas, reglamentuojančias grąžinamųjų išmokų, kurios buvo išmokėtos siekiant paremti pieno produktų eksportą iš Bendrijos [2], išieškojimą, kai produktai vėliau buvo reeksportuoti į kitą paskirties valstybę. Klausimas iškilo, kai į Jungtines Amerikos Valstijas eksportuoti produktai vėliau buvo reeksportuoti į Kanadą. Tiesiogiai eksportuojant iš Bendrijos į Kanadą grąžinamosios išmokos yra mažesnės nei eksportuojant į Jungtines Amerikos Valstijas.

Atitinkami Bendrijos teisės aktai

Bendrosios nuostatos, nustatančios eksporto grąžinamąsias išmokas už pieną ir pieno produktus

2. Konkrečiai Nyderlandų administracinis prekybos ir pramonės teismas (*College van beroep voor het bedrijfsleven*) klausia, ar tuo atveju, jeigu atitinkama grąžinamoji išmoka yra išmokėta galutinai, ją galima pripažinti „neteisingai išmokėtą“ tik tada, kai eksportuotojas piktnaudžiavo, arba, jei ne, kokiomis aplinkybėmis išmoką galima pripažinti „neteisingai išmokėtą“. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat prašo išaiškinti, kokiomis sąlygomis „pažeidimas“ yra tęstinis arba pakartotinis atitinkamų normų prasme.

3. Nagrinėjamoms operacijoms reikšmingu laikotarpiu bendroji nuostata, nustatanti kintamąsias eksporto grąžinamąsias išmokas už pieną ir pieno produktus, buvo įtvirtinta

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — Eksporto grąžinamosios išmokos gali būti dviejų rūšių: kintamos (arba „diferencijuotos“) ir fiksuotos (arba „nediferencijuotos“). Nagrinėjamoji byla yra susijusi su kintamosiomis grąžinamosiomis išmokomis. Šio skirstymo prasmė trumpai aptariama toliau, 35 punkte.

Reglamento (EEB) Nr. 804/68 [3], reguliuojančio šių produktų rinką, 17 straipsnyje.

— produktai buvo eksportuoti iš Bendrijos ir

4. Reglamente (EEB) Nr. 876/68 [4] buvo įtvirtintos įgyvendinančios taisyklės, reguliuojančios eksporto grąžinamųjų išmokų už pieną ir pieno produktus išmokėjimą.

— kad produktai yra Bendrijos kilmės <...>

5. Reglamento Nr. 876/68 4 straipsnyje buvo nustatyta, kad kai to reikalauja rinkos sąlygos, grąžinamosios išmokos skiriasi atsižvelgiant į produktų paskirties vietą.

2. Jeigu taikomas 4 straipsnis, grąžinamoji išmoka mokama 1 dalyje nustatytomis sąlygomis, jeigu įrodoma, kad produktas pasiekė paskirties vietą, pagal kurią buvo nustatyta grąžinamoji išmoka."

6. 6 straipsnyje buvo nustatyta:

„1. Grąžinamoji išmoka mokama, pateikus įrodymus, kad:

Eksporto grąžinamosios išmokos už sūrį „pecorino"

7. Bendrai sutariama, kad nagrinėjamoje byloje reikšmingu laikotarpiu eksporto grąžinamosios išmokos už sūrį „pecorino" buvo sistemingai didesnės eksportuojant į Jungtines Amerikos Valstijas nei į Kanadą.

3 — 1968 m. birželio 27 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 804/68 dėl bendro pieno ir pieno produktų rinkos organizavimo (OL L 148, p. 13). Reglamentą Nr. 804/68 nuo 2000 m. sausio 1 d. panaikino 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1255/1999 dėl bendro pieno ir pieno produktų rinkos organizavimo (OL L 160, 1999, p. 48).

4 — 1968 m. birželio 28 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 876/68, nustatantis bendras taisykles, reglamentuojančias eksporto grąžinamųjų išmokų už pieną ir pieno produktus suteikimą, ir kriterijus, pagal kuriuos nustatomas šių išmokų dydis (OL L 155, p. 1). Šis reglamentas buvo panaikintas nuo 1995 m. sausio 1 d. 1994 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 3290/94 dėl žemės ūkio sektoriuje būtinų pritaikomųjų pataisų ir pereinamojo laikotarpio priemonių, kad būtų įgyvendintos daugiašalių derybų dėl prekybos Urugvajaus raunde sudarytos sutartys (OL L 349, 1994, p. 105)

Išsamios taisyklės, reglamentuojančios grąžinamąsias eksporto išmokas

Taisyklės, taikytinos nagrinėjamoje byloje reikšmingu laikotarpiu

8. Nagrinėjamoje byloje reikšmingu laikotarpiu Reglamente (EEB) Nr. 3665/87 [5] buvo įtvirtintos išsamios eksporto grąžinamųjų išmokų, įskaitant išmokas už pieną ir pieno produktus, sistemos taikymo taisyklės. Kai kuriose iš jo preambulės konstatuojamųjų dalių buvo pabrėžta, kad yra svarbu užtikrinti, jog produktai, kurių eksportas buvo paremtas tokiomis grąžinamosiomis išmokomis, iš tiesų pasiekė deklaruotos trečiosios paskirties šalies rinką [6].

9. 4 straipsnio 1 dalyje buvo nurodyta:

„Nepažeidžiant 5 ir 16 straipsnių, grąžinamoji išmoka mokama tik pateikus įrodymų, kad produktai, įrašyti į priimtas eksporto deklaracijas, iš Bendrijos muitų teritorijos per 60 dienų nuo deklaracijos priėmimo buvo išvežti nepakitusios būsenos.“ (Neoficialus vertimas)

10. 5 straipsnyje buvo nustatyta:

„1. Diferencijuota arba nediferencijuota grąžinamoji išmoka, išskyrus atvejus, kai produktas tranzito metu sugenda dėl *force majeure* aplinkybių, mokama su sąlyga, kad iš Bendrijos muitų teritorijos išvežtas produktas per 12 mėnesių nuo eksporto deklaracijos priėmimo dienos buvo importuotas į trečiąją šalį arba, jei reikia, į nustatytą trečiąją šalį:

a) jeigu kyla rimtų abejonių dėl tikrosios produkto paskirties vietos

<...>

Tačiau šis terminas gali būti pratęstas <...>

17 straipsnio 3 dalies ir 18 straipsnio nuostatos taikomos pirmoje įtraukoje numatytais atvejais.

5 — 1987 m. lapkričio 27 d. Komisijos reglamentas (EEB) Nr. 3665/87, nustatantis bendrąsias išsamias eksporto grąžinamųjų išmokų sistemos taikymo žemės ūkio produktams taisykles (OL L 351, 1987, p. 1). Atitinkamu laiku Reglamentą Nr. 3665/87 pakeitė to paties pavadinimo 1999 m. balandžio 15 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 800/1999 (OL L 102, 1999, p. 11), taikomas nuo 1999 m. liepos 1 dienos.

6 — Žr. ypač 4, 13 ir 24 konstatuojamąsias dalis.

Be to, valstybių narių kompetentingos institucijos gali paprašyti papildomų visiškai patenkinančių įrodymų, kad produktas nepakitusios būsenos buvo iš tikrųjų pateiktas į importuojančios trečiosios šalies rinką.

13. 17 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta:

2. <...>

„Nepakitusios būsenos produktas turi būti importuotas į trečiąją šalį arba vieną iš trečiųjų šalių, kuriai taikoma grąžinamoji išmoka, per 12 mėnesių nuo eksporto deklaracijos priėmimo dienos. <...>“ (Neoficialus vertimas)

Jeigu kyla rimtų abejonių dėl tikrosios produkto paskirties vietos, Komisija gali pareikalauti, kad valstybės narės taikytų 1 dalies nuostatas.

14. 17 straipsnio 3 dalyje buvo nurodyta:

<...>“ (Neoficialus vertimas)

„Produktas laikomas importuotu, atlikus visus muitinės formalumus, kad būtų galima jį pateikti į laisvą apyvartą atitinkamoje trečiojoje šalyje.“ (Neoficialus vertimas)

11. Reglamento Nr. 3665/87 16–21 straipsniuose išdėstytos konkrečios išsamios taisyklės, skirtos kintamosioms grąžinamosioms išmokoms.

15. 18 straipsnyje buvo pateiktas išsamus sąrašas dokumentų, kuriuos privalėjo pateikti eksportuotojai tam, kad įrodytų, jog produktui atlikti visi muitinės formalumai, kad būtų galima jį pateikti į laisvą apyvartą [7]. Vienas iš tokių dokumentų šiame sąraše buvo transportavimo dokumento kopija.

12. Pagal 16 straipsnį tokios išmokos mokamos, laikantis papildomų 17 ir 18 straipsniuose nustatytų sąlygų.

7 — Pagrindinei bylai reikšmingu laikotarpiu 18 straipsnis buvo ne kartą iš dalies pakeistas, tačiau šie pakeitimai nėra svarbūs nagrinėjamos bylos baigčiai.

16. Pagal 19 straipsnį, atsižvelgiant į grąžinamosios išmokos dydį, valstybėms narėms buvo leidžiama atleisti eksportuotoją nuo pareigos pateikti pagal 18 straipsnį reikalaujamus įrodymus, išskyrus transportavimo dokumentą, „jeigu atitinkama operacija suteikia pagrįstų garantijų, kad tam tikri produktai pasieks paskirties vietą“ (Neoficialus vertimas) [8].

17. Tiek, kiek tai aktualu nagrinėjamoje byloje, 22 ir 23 straipsniuose buvo nustatyta:

„*22 straipsnis*

1. Eksportuotojo pareiškimu valstybės narės gali iš anksto sumokėti visą arba dalį grąžinamosios išmokos sumos, kai tik priimama eksporto deklaracija, su sąlyga, kad pateikiama garantija, kurios suma lygi iš anksto mokamai sumai ir papildomai 15 % nuo šios sumos.

Valstybės narės gali nustatyti sąlygas, kurių laikantis galima kreiptis dėl dalies grąžinamosios išmokos sumokėjimo iš anksto.

2. Iš anksto mokama suma apskaičiuojama, atsižvelgiant į grąžinamosios išmokos normą, nustatomą pagal deklaruojamą paskirties vietą <...> [9]

23 straipsnis

1. Jei avansu išmokėta suma yra didesnė nei suma, kuri turi būti išmokėta už tam tikrą konkrečią eksporto operaciją arba atitinkamą lygiavertę eksporto operaciją, eksportuotojas grąžina tų dviejų sumų skirtumą ir papildomai sumoka 15 % tokio skirtumo sumos.

<...>“ (Neoficialus vertimas)

Vėlesni pakeitimai

18. Iš karto po to, kai buvo įvykdyta paskutinė eksporto operacija, dėl kurios buvo pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą, Reglamentu (EB) Nr. 2945/94 [10] buvo iš dalies pakeistas Reglamento Nr. 3665/87 11 straipsnis [11]. Reglamento

8 — 1993 m. viduryje 19 straipsnis buvo pakeistas, tačiau ir šie pakeitimai nėra svarbūs nagrinėjamoje byloje.

9 — 1993 m. viduryje buvo iš dalies pakeistas ir 22 straipsnis. Šie pakeitimai taip pat nėra svarbūs nagrinėjamoje byloje.

10 — 1994 m. gruodžio 2 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2945/94, iš dalies keičiantis Reglamentą (EEB) Nr. 3665/87, nustatantį bendrąsias išsamias eksporto grąžinamųjų išmokų sistemos taikymo žemės ūkio produktams taisykles dėl neteisingai išmokėtų sumų išieškojimo ir sankcijų (OL L 310, 1994, p. 57).

11 — Originalioje 11 straipsnio redakcijoje buvo nustatyta tik tiek: „Grąžinamoji išmoka gali būti nemokama, jeigu jos suma bet kurio atskiro pareiškimo, apimančio vieną arba daugiau eksporto deklaracijų, atveju neviršija 25 ekiu.“

Nr. 2945/94 pirmoje konstatuojamojoje dalyje buvo pasakyta, kad, atsižvelgiant į patirtį, turi būti suintensyvintos priemonės, skirtos kovoti su pažeidimais, ypač Bendrijų biudžetui kenkiančiu sukčiavimu, ir kad turi būti priimtos nuostatos dėl neteisingai sumokėtų sumų išieškojimo. Penktoje konstatuojamojoje dalyje buvo nurodyta, jog patirtis ir šioje srityje užfiksuoti pažeidimai, ypač sukčiavimas, rodo, kad tokia priemonė yra būtina bei tinkama ir kad ji bus pakankamai atgrasanti. Taigi Reglamentu (EB) Nr. 2945/94 Reglamento Nr. 3665/87 11 straipsnis buvo pakeistas taip:

„1. Jeigu nustatoma, kad eksportuotojas, siekdamas gauti grąžinamąją eksporto išmoką, paprašė sumos, didesnės nei taikoma išmoka, grąžinamoji išmoka už atitinkamus eksportuotus produktus bus ta, kuri taikoma iš tikrųjų eksportuotiems produktams, tačiau sumažinta:

a) puse skirtumo tarp prašomos grąžinamosios išmokos ir iš tikrųjų eksportuotiems produktams taikomos grąžinamosios išmokos;

b) dvigubu skirtumu tarp prašomos grąžinamosios išmokos ir taikomos grąžinamosios išmokos, jei eksportuotojas sąmoningai pateikia melagingą informaciją.

<...>

3. <...> jeigu grąžinamosios išmokos išmokėtos neteisingai, gavėjas grąžina šias neteisingai gautas išmokas, įskaitant visas baudas, taikomas pagal 1 dalies pirmąją pastraipą, ir palūkanas, apskaičiuotas už laikotarpį nuo išmokų sumokėjimo iki jų grąžinimo. Tačiau,

— jeigu grąžinimas užtikrintas dar nepasibaigusia garantija, šios garantijos sumos paėmimas pagal 23 straipsnio 1 dalį arba 33 straipsnio 1 dalį prilyginamas mokėtinos sumos išieškojimui,

— jeigu garantija pasibaigusi, gavėjas sumoka garantijos sumą, kuri būtų buvusi konfiskuota, ir papildomai palūkanas, skaičiuojamas nuo garantijos pasibaigimo dienos iki dienos, einančios prieš tą dieną, kurią atliktas mokėjimas.

<...>“ (Neoficialus vertimas)

19. Šis pakeitimas įsigaliojo 1995 m. balandžio 1 dieną.

Finansiniai pažeidimai

20. Reglamente (EEB) Nr. 729/70 [12] buvo bendrai nustatytos su bendros žemės ūkio politikos finansavimu susijusios sąlygos. 1 straipsnio 2 dalyje buvo numatyta, kad eksporto grąžinamosios išmokos finansuojamos iš Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (toliau – EŽŪOGF) Garantijų skyriaus.

21. Reglamento Nr. 729/70 8 straipsnio 1 dalyje valstybėms narėms buvo įtvirtinta konkreti pareiga įsitikinti, kad iš EŽŪOGF finansuojamos operacijos buvo iš tiesų įvykdytos ir kad šios operacijos buvo įvykdytos teisingai, taip pat pareiga užkirsti kelią pažeidimams ir juos nagrinėti bei išsiieškoti sumas, prarastas dėl pažeidimų arba dėl aplaidumo.

22. Toliau Reglamente (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 [13] Bendrijos mastu įtvirtintos konkrečios procesinės taisyklės „pažeidimams“ nagrinėti.

23. 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Siekiant apsaugoti Europos Bendrijų finansinius interesus, šiuo reglamentu nustatomos bendrosios taisyklės, reglamentuojančios vienodus patikrinimus ir administracines priemones bei nuobaudas už Bendrijos teisės aktų pažeidimus.

2. „Pažeidimas“ – tai bet kuris Bendrijos teisės aktų nuostatų pažeidimas, susijęs su ūkio subjekto veiksmais ar neveikimu, dėl kurio Bendrijų bendrajam biudžetui ar jų valdomiems biudžetams padaroma žala sumažinant ar iš viso prarandant pajamas, gaunamas iš tiesiogiai Bendrijų vardu surinktų nuosavų lėšų, arba darant nepagrįstas išlaidas.“

24. 3 straipsnyje teigiama:

„1. Patraukimo atsakomybėn senaties terminas – ketveri metai nuo tada, kai buvo padarytas 1 straipsnio 1 dalyje nurodytas pažeidimas. Atskirų sektorių taisyklėse gali būti nustatytas trumpesnis senaties terminas, tačiau ne trumpesnis kaip treji metai.

12 — 1970 m. balandžio 21 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 729/70 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo (OL L 94, p. 13). Nuo 2000 m. sausio 1 d. Reglamentą Nr. 729/70 panaikino to paties pavadinimo 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1258/1999 (OL L 160, 1999, p. 103).

13 — 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL L 312, 1995, p. 1).

Jeigu pažeidimai daromi nuolat ir pakartotinai, senaties terminas skaičiuojamas nuo tos dienos, kai pažeidimas buvo baigtas. <...>

25. Pagal 4 straipsnį:

„1. Įvykdžius bet kokį pažeidimą, neteisingai įgyta nauda paprastai panaikinama:

Senaties eiga nutrūksta, jeigu kompetentinga institucija imasi bet kokio su pažeidimo tyrimu ar teisminiu nagrinėjimu susijusio veiksmo, apie kurį pranešama atitinkamam asmeniui. Senaties eiga atsinaujina po kiekvieno ją nutraukusio veiksmo.

— įpareigojant <...> grąžinti neteisėtai įgytas sumas,

<...>

Tačiau senaties terminas įsigalioja ne vėliau kaip tą dieną, kai pasibaigia laikotarpis, lygus dvigubam senaties terminui, per kurį kompetentinga institucija nepaskyrė nuobaudos <...>

2. Taikant 1 dalyje nurodytas priemones apsiribojama įgytos naudos panaikinimu ir, jei taip yra numatyta, palūkanomis, kurias galima nustatyti pagal vienodą palūkanų normą.

<...>

3. Jeigu nustatoma, kad veiksmais buvo siekiama gauti naudos, kuri neatitinka konkrečiu atveju taikomų Bendrijos teisės tikslų, dirbtinai sukuriant sąlygas, būtinas tokiai naudai gauti, toji nauda <...> panaikinama arba sutrukdoma ją gauti.

3. Valstybės narės išlaiko teisę taikyti ilgesnį laikotarpį nei atitinkamai numatyta šio straipsnio (1 dalyje).“

4. Šiame straipsnyje numatytos priemonės nelaikomos nuobaudomis.“

Faktinės aplinkybės ir nacionalinis procesas

26. *Vonk Dairy Products* (toliau – *Vonk*) yra Nyderlanduose įsisteigusi bendrovė. Laikotarpiu nuo 1988 m. iki 1994 m. ji kiekvienais metais į Jungtines Amerikos Valstijas eksportuodavo apie 300 sūrio „pecorino" siuntų.

27. Žemės ūkio, aplinkos ir žvejybos ministerijos generalinė inspekcija (*Algemene Inspectiedienst*, toliau – AID) atliko *Vonk* veiklos tyrimą, kurio metu buvo nustatyta, kad laikotarpiu nuo 1988 m. iki 1994 m. 75 sūrio siuntos [14], kurias *Vonk* eksportavo į Jungtines Valstijas, vėliau buvo reeksportuotos į Kanadą.

28. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktos 1997 m. kovo 5 d. ministerijai skirtos AID oficialios ataskaitos ištraukos. Jose, *inter alia*, teigiama:

„*Algemene Inspectiedienst* prašymu JAV muitinė Niujorke, JAV, atliko tyrimą *Orlando Food Corporation* <...>, New Jersey, kuri yra vienas iš pirkėjų, pirkusių itališką sūrį iš *Vonk Dairy Products BV* <...> Remdamasis šiuo JAV muitinės tyrimu Roermond prokuroras <...> 1996 m. liepos 5 d. pradėjo tyrimą <...> *Vonk Dairy Products BV* <...>

<...>

Tyrimas parodė, kad laikotarpiu nuo 1988 m. iki 1994 m. *Vonk Dairy Products BV* eksportavo *Orlando Food Corporation*, JAV, 75 konteinerius itališko sūrio ir kad šis sūris toliau buvo perleidžiamas pirkėjams Kanadoje, daugiausia *National Cheese & Food Company* <...>, Ontario. Šiuose 75 konteineriuose buvo eksportuota apie 1,47 milijono kg sūrio. *Vonk Dairy Products BV* kreipėsi dėl eksporto grąžinamųjų išmokų už šį kiekį, kaip paskirties valstybę nurodydama Jungtines Amerikos Valstijas, ir gavo apie 8,1 milijono HFL (apie 3 675 000 EUR).

Tyrimo metu buvo nustatyta, kad *Vonk Dairy Products BV* ir *National Cheese & Food Company* susirašinėjo dėl pirmiau minėto sūrio eksporto.

Tyrimas atskleidė, kad *Vonk Dairy Products BV* vaidmuo neapsiribojo itališko sūrio eksportu į Jungtines Amerikos Valstijas, t. y., kad

14 — Kalbant apie kiekius, kurie buvo reeksportuoti laikotarpiu nuo 1988 m. iki 1994 m., tai prašyme priimti prejudicinį sprendimą bendrai nurodytos 75 siuntos, tačiau vienoje vietoje (p. 5) jame minima, kad Jungtinių Amerikos Valstijų muitinės tyrėjai nustatė, jog per šį laikotarpį buvo reeksportuota apie 70 siuntų.

ši bendrovė žinojo apie tolimesnį sūrio gabenimą į Kanadą ir kad ji pati dalyvavo prekiaujant itališku sūriu Kanadoje."

29. 1997 m. liepos mėn. *Vonk* patalpose buvo atliktos kratos.

30. 1997 m. rugsėjo mėn. *Productschap Zuivel* (pieno pramonės susivienijimas) pranešė *Vonk*, kad gavo AID oficialią ataskaitą, ir pateikė šios ataskaitos kopiją.

31. Remdamasi teisminiu tyrimu 2000 m. rugpjūčio mėn. AID užbaigė savo (antrąją) ataskaitą. Šioje ataskaitoje buvo nustatyta, kad minėtas sūris buvo išleistas į laisvą apyvartą Jungtinėse Valstijose, o importo muitai buvo sumokėti JAV valdžios institucijoms. Tačiau po to, praėjus labai trumpam laiko tarpui nuo importo (daugiausia atvejų – kelioms dienoms, kitais atvejais – kelioms savaitėms) siuntos buvo reeksportuotos į Kanadą [15].

32. 2001 m. balandžio mėn. *Productschap* panaikino grąžinamąsias išmokas, suteiktas *Vonk*, ir pareikalavo grąžinti skirtumą tarp grąžinamųjų išmokų, taikomų Jungtinėms Amerikos Valstijoms, ir grąžinamųjų išmokų, taikomų Kanadai (apie 2,4 milijono HFL – šiek tiek mažiau nei 1,1 milijono EUR), ir papildomai 15 % nuo skirtumo sumos. Taigi iš viso *Productschap* pareikalavo, kad *Vonk* už minėtas operacijas grąžintų 2 795 841,72 HFL (apie 1,3 milijono EUR).

33. 2001 m. gegužės mėn. *Vonk* užginčijo šį sprendimą. 2002 m. sausio 24 d. Sprendimu *Productschap* pripažino, kad *Vonk* skundas yra nepagrįstas.

34. *Vonk* apskundė šį sprendimą *College van beroep*, kuris pagal EB 234 straipsnį pateikė Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą, pateikdamas šiuos klausimus:

„1. Ar bylos faktinių aplinkybių atsiradimo metu taikytini Reglamento (EEB) Nr. 3665/87 16–18 straipsniai aiškintini taip, kad jei diferencijuotos grąžinamosios išmokos yra galutinai sumokamos gavus importo dokumentus, vėliau įrodžius, kad prekės buvo reeksportuotos, išvadą, jog šios išmokos sumokėtos neteisingai, galima daryti tik tuo atveju, jei eksportuotojas piktnaudžiavo?

15 — Iš tiesų, atrodo, kad iš pradžių *Vonk* prašydavo ir gaudavo grąžinamąsias išmokas už importo muitus, sumokėtus reeksporto atveju. Nuo 1989 m. sausio 1 d. ji atsisakė šios praktikos.

2. Jei į pirmąjį klausimą atsakoma neigiamai, kokiais kriterijais vadovaujantis galima nustatyti, kada prekių reeksportas reiškia, jog diferencijuotos grąžinamosios išmokos galutinai sumokėtos neteisingai?

3. Kokie kriterijai taikytini, siekiant nustatyti, ar pažeidimas yra tęstinis ar pakartotinis, kaip tai nurodyta Reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies antrojoje pastraipoje? *College* ypač norėtų sužinoti, ar laikytina, kad pažeidimas yra tęstinis ar pakartotinis, tuo atveju, kai jis susijęs su palyginti maža tam tikro laikotarpio eksporto operacijų dalimi, ir visos eksporto operacijos, su kuriomis susijęs nustatytas pažeidimas, įvykdytos dėl skirtingų siuntų?“

Pateikti klausimai

Išankstinės pastabos

35. Ekonomine prasme kintamosios ir fiksuotos eksporto grąžinamosios išmokos smarkiai skiriasi. Jeigu nėra veiksmingos kontrolės ir jeigu gabenimo bei kitos su sandoriu susijusios išlaidos yra pakankamai nedidelės, o skirtumas tarp dviejų kintamųjų grąžinamųjų išmokų normų, taikomų dviem skirtingoms trečiosioms šalims, yra pakankamai didelis, ūkio subjektas gali pasipelnyti deklaruodamas, kad prekės skirtos eksportuoti į šalį „A“ (kuriai taikoma didelė kintamosios grąžinamosios išmokos norma), eksportuodamas jas į šią paskirties vietą, o vėliau reeksportuodamas jas į šalį „B“ (kuriai taikoma mažesnė kintamosios grąžinamosios išmokos norma). Parduodamas prekes ūkio subjektas gauna didesnį pelną nei įprastas prekybinis pelnas. Ir atvirkščiai, remdama produkto realizavimą šalyje „B“ Bendrija sumoka didesnę sumą nei ta, kurią Bendrijos teisės aktų leidėjas pripažįsta būtiną ir kurią parodo šaliai „B“ nustatyta (mažesnė) grąžinamosios išmokos norma. Nekintamų grąžinamųjų išmokų atveju neturėsime jokių panašių ekonominių paskatų netinkamai pasinaudoti (faktiškai piktnaudžiauti) Bendrijos eksporto grąžinamųjų išmokų sistema.

36. Šią ekonominę tikrovę atspindi Teisingumo Teismo praktika. Taigi sprendime *Eichsfelder Schlachtbetrieb* [16] Teisingumo Teismas konstatavo, kad „(diferencijuotų) gražinamųjų eksporto išmokų sistemos tikslas – atverti arba išlaikyti atviras atitinkamų trečiųjų šalių rinkas Bendrijos produktų eksportui, išmokų diferenciacija siekiant atsižvelgti į kiekvienos importo rinkos, ku-

16 — 2005 m. liepos 21 d. Sprendimas *Eichsfelder Schlachtbetrieb* (C-515/03, Rink. p. I-7355).

rioje Bendrija nori veikti, bruožus“ [17]. Šiuo pagrindu Teisingumo Teismas taip pat yra nustatęs, kad „<...> jeigu norint įgyti teisę į didesnės normos grąžinamąją išmoką pakaktų prekes paprasčiausiai iškrauti, būtų nepaisoma kintamųjų grąžinamųjų išmokų sistemos *raison d'être*“ [18].

37. Panašiai Reglamento Nr. 3665/87 preambulėje ir jo materialinėse nuostatose paaiškinta, kad Bendrijos teisės aktų leidėjui yra gerai žinoma apie ekonomines galimybes netinkamai naudotis eksporto grąžinamųjų išmokų sistema. Kol grąžinamosios išmokos sumokamos galutinai, didelė šio reglamento nuostatų dalis skirta užtikrinti, kad prekėmis iš tiesų prekiaujama deklaruotoje paskirties trečiojoje šalyje. Reglamento Nr. 3665/87 5 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje pabrėžiama, kad „<...> valstybių narių kompetentingos institucijos gali paprašyti papildomų visiškai patenkinančių įrodymų, kad produktas nepakitusios būsenos *buvo iš tikrųjų pateiktas į* importuojančios trečiosios šalies *rinką*“ (neoficialus vertimas) (pažymėta mano). 22 straipsnyje (iš anksto mokamos sumos apskaičiavimas) pateikta formuluotė „grąžinamosios išmokos normą, taikomą deklaruojamai paskirties vietai“. 23 straipsnyje kaip sąlyga norint išieškoti avansu kaip eksporto grąžinamąją išmoką sumokėtą sumą nurodyta, kad „avansu išmokėta suma yra didesnė nei suma, kuri *faktiškai turi būti išmokėta už tam tikrą eksporto operaciją*“ (neoficialus vertimas) (pažymėta mano).

38. Taigi kintamoji grąžinamoji išmoka mokama pateikus įrodymų, kad produktas buvo išleistas į laisvą apyvartą deklaruotoje paskirties trečiojoje šalyje [19]. Jeigu neįmanoma pateikti Reglamento Nr. 3665/87 18 straipsnio 1 dalyje išvardytų pagrindinių dokumentų *arba jeigu tokių dokumentų nepakanka*, 18 straipsnio 2 dalyje pateiktas išsamus sąrašas kitų dokumentų, kurie gali būti įrodymu, jog produktui atlikti visi muitinės formalumai, kad būtų galima jį išleisti vartoti. Svarbu, kad kaip vienas iš tokių dokumentų [20] konkrečiai numatytas patvirtinimas, jog, šį patvirtinimą išduodančios institucijos žiniomis, atitinkamas produktas vėliau nebuvo pakrautas reeksportui.

39. Be to, tame etape, kuriame eksportuotojas (pateikęs garantiją) gauna tik jam išmokėtinos grąžinamosios išmokos avansą, tai, kad faktiškai buvo pasiektas kintamųjų eksporto grąžinamųjų išmokų tikslas, patvirtina (nors tą galima ir paneigti) vien tik muitinės

17 — 26 punktas, kuriame cituojamas 1976 m. birželio 2 d. Sprendimas *Milch- Fett- und Eier-Kontor* (125/75, Rink. p. 771, 5 punktas); 1984 m. liepos 11 d. Sprendimas *Dimex* (89/83, Rink. p. 2815, 8 punktas) ir 1994 m. rugpjūčio 9 d. Sprendimas *Boterlux* (C-347/93, Rink. p. I-3933, 18 punktas).

18 — Sprendimo *Eichsfelder Schlachtbetrieb* 27 punktas; sprendimo *Boterlux* 19 punktas.

19 — Sprendimo *Boterlux* 30 punktas. Iš tiesų, jeigu įtariama arba jeigu turima įrodymų, kad buvo piktnaudžiauta, valstybės narės taip pat gali pareikalauti tokių įrodymų prieš suteikdamos fiksuotą grąžinamąją išmoką (ten pat). Pagal Reglamento Nr. 3665/87 17 straipsnio 3 dalį apsiribojama patikrinant, kad produktui „atlikti visi muitinės formalumai, kad būtų galima jį išleisti *į apyvartą* atitinkamoje trečiojoje šalyje“ (pažymėta mano).

20 — 18 straipsnio 2 dalies b ir c punktai.

formalumų atlikimą patvirtinantys įrodymai. Pavyzdžiui, sprendime *Möllman* Teisingumo Teismas paaiškino, kad su sertifikatu, patvirtinančiu išleidimą iš muitinės, įprastai siejami įrodymai gali būti nepripažinti, jeigu kyla pagrįstų abejonių dėl to, ar produktas iš tiesų pateko į laisvą apyvartą paskirties šalyje; be to, būtent nacionalinis teismas turi nuspręsti, ar kyla tokių rimtų abejonių [21].

40. Kas pasikeičia, jeigu išmokama visa grąžinamoji išmoka? Šiuo atveju prekių įvežimo į paskirties šalį muitinės formalumai (iš esmės) yra baigti. Dažnai (nors ir nebūtinai) prekių kontrolė yra perėjusi iš pardavėjo pirkėjui. Taigi iš esmės teisinio tikrumo interesais turėtų būti vertinama, kad grąžinamoji išmoka išmokėta iš tiesų galutinai.

41. Aptarusi šias aplinkybes aš pereinu prie pirmųjų dviejų prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktų klausimų svarstymo. Antrasis klausimas iš dalies apima pirmąjį, tad, regis, būtų protinga juos perfrazuoti ir nagrinėti kartu.

21 — 1993 m. kovo 31 d. Sprendimas *Möllman* (C-27/92, Rink. p. I-1701, 13–17 punktai). Šis sprendimas, kaip ir sprendimas *Dimex* (minėtas 17 išnašoje), buvo susijęs su Reglamentu (EEB) Nr. 192/75 (Reglamento Nr. 3665/87 pirmtaku), tačiau nėra jokių priežasčių teigti, kad šiuose sprendimuose nustatyti principai negalėtų taip pat būti taikomi Reglamentui Nr. 3665/87.

42. Trečiuoju klausimu iškelta atskira problema, t. y., kokiomis sąlygomis galima teigti, kad pažeidimai yra tęstiniai arba pakartotiniai, kaip tai nurodyta Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies antrojoje pastraipoje. Šį klausimą nagrinėsiu paskiausiai.

Pirmasis ir antrasis klausimai

43. Šiais dviem klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinis teismas iš esmės klausia, kokie kriterijai lemia, kad galutinai išmokėta kintamoji grąžinamoji išmoka yra vertinama kaip išmokėta neteisingai; o būtent, ar kitomis aplinkybėmis, išskyrus eksportuotojo elgesį, prilygstantį piktnaudžiavimui, galima spręsti, kad galutinai išmokėta grąžinamoji išmoka yra išmokėta neteisingai. Būtų logiška šiuos klausimus nagrinėti, pirmiausia atsakant, kokios sąlygos turi būti taikomos norint, kad kintamoji grąžinamoji išmoka būtų mokėtina, o toliau vertinant, kokiomis aplinkybėmis (nepaisant įvykdytų sąlygų) eksportuotojui neišlieka teisė pasilikti jo gautą galutinai sumokėtą grąžinamąją išmoką.

Grąžinamųjų išmokų mokėjimo sąlygos ir „piktnaudžiavimo“ doktrina

44. *Vonk* teigia, jog pagal teisinio tikrumo principą eksporto grąžinamosios išmokos

galėtų būti išieškotos tik remiantis bylai reikšmingu laikotarpiu taikytais teisės aktais. Nėra jokio pagrindo reikalauti grąžinti jos gautas galutinai išmokėtas sumas. Leidus *Productschap* reikalauti grąžinti šias išmokėtas sumas būtų pažeisti teisėtų lūkesčių, rūpestingumo, vienodo požiūrio ir proporcingumo principai.

45. *Vonk* argumentas iš esmės yra tas, kad ji atliko sūriui visus muitinės formalumus ir pardavė jį Jungtinėse Amerikos Valstijose įsisteigusiam klientui. Taigi sūris buvo „pateiktas vartoti į Jungtinių Amerikos Valstijų rinką". *Vonk* padarė tai, ką padaryti įsipareigojo Bendrijai. Tai kodėl ji privalo atsiskaityti, jeigu vėliau sūris parduodamas kitam prekybininkui į Kanadą? Kas atsitinka su sūriu po to, kai *Vonk* jį parduoda savo klientui Jungtinės Amerikos Valstijose, yra nebesvarbu [22].

46. Nyderlandai laikosi nuomonės, kad norint pripažinti eksportuotojo teisę pasilikti eksporto grąžinamąją išmoką produktai paskirties šalyje turi būti kokiu nors būdu panaudoti, t. y. suvartoti, reikšmingai pakeisti arba perdirbti. Toks naudojimas įrodytų, kad produktai iš tiesų buvo išleisti *vartoti*. Jeigu kyla rimtų abejonių dėl to, ar prekės iš tiesų pateko į rinką ir ar jomis iš tiesų buvo prekiauta, eksportuotojas turi pateikti įrodymų, kad prekės iš tiesų pateko į paskirties šalies rinką [23].

47. Komisija mano, jog norint nuspręsti, kad grąžinamoji išmoka išmokėta neteisingai ir todėl turi būti išieškota, būtina įrodyti eksportuotojo piktnaudžiavimą, ir tą turi nustatyti nacionalinis teismas. Komisija atkreipia dėmesį į tam tikrus elementus faktinių aplinkybių, kurios, jos nuomone, leistų nacionaliniam teismui nuspręsti, kad taip ir buvo šiuo atveju.

48. Mano nuomone, Reglamento Nr. 876/68 4 ir 6 straipsniai leidžia teigti, jog teisė į kintamąją grąžinamąją išmoką atsiranda, jeigu pateikiama įrodymų, kad prekės: i) buvo eksportuotos iš Bendrijos; ii) yra Bendrijos kilmės ir iii) pasiekė paskirties vietą, pagal kurią buvo nustatyta kintamoji grąžinamoji išmoka. Tačiau tas reikalauja paaiškinimo, ką reiškia „pasiekti paskirties vietą".

22 — Posėdyje *Vonk* iškėlė prielaidą, kad, atsižvelgiant į tai, jog Bendrija pripažino eksporto grąžinamųjų išmokų skirtumus, nelygu paskirties šalis, ji negali to pagrįstai pateisinti, kai reikalaujama, kad eksportuotojas, kuris įvykdė visus pagal Bendrijos teisę nustatytus reikalavimus kintamajai grąžinamajai išmokai gauti, grąžintų tokias išmokas. Be to, Bendrijos valdžios institucijos kelerius metus žinojo apie šį reeksportą iš Jungtinių Amerikos Valstijų į Kanadą ir, spręsdamos šią situaciją, galėjo atlikti papildomus patikrinimus anksčiau.

23 — Panašiai motyvuoja ir Graikija.

49. Į šį klausimą atsako Reglamento Nr. 3665/87 16–18 straipsniai, įtvirtinantys papildomą iv sąlygą, pagal kurią prekės turi būti importuotos į paskirties šalį per 12 mėnesių nuo eksporto deklaracijos priėmimo dienos [24]. Produktai laikomi „importuotais", jiems „atlikus visus muitinės formalumus, kad būtų galima (juos) pateikti į laisvą apyvartą atitinkamoje trečiojoje šalyje" [25]. (Neoficialus vertimas)

50. Akivaizdu, kad norint nustatyti, ar turi būti išmokėta kintamoji eksporto grąžinamoji išmoka, turi būti įvykdytos šios visos keturios sąlygos.

51. Ar, norint nuspręsti, ar eksportuotojui turėtų būti palikta galutinai išmokėta grąžinamoji išmoka, pakanka, kad jis galėtų įrodyti, jog pateikė reikiamus šių sąlygų įvykdymą patvirtinančius dokumentus?

52. Aš manau, kad čia tiek ekonomine, tiek teisine prasme galima (ir reikėtų) išskirti dvi skirtingas situacijas. Situacija „A": prekybininkas pardavė atitinkamas prekes trečiajai šaliai, su kuria jis palaiko tik savarankiškus prekybinius santykius, tuo momentu, kuriuo šioms prekėms atlikti visi muitinės formalumai, kad jas galima būtų išleisti vartoti atitinkamoje trečiojoje šalyje. Šis prekybininkas toliau nebedalyvauja šias prekes perdirbant, toliau parduodant arba realizuojant. Todėl visiškai logiška, kad jis negali būti įpareigojamas sekti, kas toliau daroma su šiomis prekėmis, ir kad turėtų būti pripažįstama, jog grąžinamosios išmokos (kintamosios arba fiksuotos) jam sumokėtos galutinai.

53. Situacija „B": atlikus visus muitinės formalumus, kad būtų galima išleisti prekes vartoti, prekybininkas ir toliau dalyvauja tame, kas vyksta su šiomis prekėmis. Jis dalyvauja gaunant bet kokią naudą, kurią tik galima išpešti, savanaudiškai naudojantis sistema (pavyzdžiui, reeksportuojant atgal į Bendriją arba reeksportuojant nepakitusios būsenos prekes į kitą trečiąją šalį, kurios rinkai prekės ir buvo skirtos). Tokiomis aplinkybėmis būtų keista, jeigu jam būtų palikta galutinai išmokėta grąžinamoji išmoka, kuri jam buvo suteikta.

54. Situaciją „B" (kai prekybininkas dalyvauja ir toliau) galima būtų spręsti leidžiant valstybei narei tirti vėlesnę įvykių grandinę ir taikyti skirtingą (kur kas detalesnį) apibrėžimą, ką iš tiesų reiškia muitinės formalumų atlikimas, „kad būtų galima (prekes) pateikti į laisvą apyvartą atitinkamoje trečiojoje šalyje" (neoficialus vertimas). Taigi spręsdama, ar prekėms iš tiesų „(atlikti visi) muitinės (formalumai), kad būtų galima (jas) pateikti į laisvą apyvartą" (neoficialus vertimas) atitinkamoje trečiojoje šalyje, valstybė narė

24 — 17 straipsnio 1 dalis.
25 — 17 straipsnio 3 dalis.

galėtų atsižvelgti, pavyzdžiui, į laiko tarpsnius, veiksmų visumą, taip pat į tai, ar paskirties šalyje prekėmis iš tiesų kaip nors buvo pasinaudota ekonomine prasme.

55. Tačiau, mano nuomone, tai nebūtų gera išeitis. Aš manau, kad taip būtų galima painioti situacijas „A“ (įprastas prekybines situacijas, su kuriomis nereikia kovoti) su situacijomis „B“ (kurias reikėtų pašalinti). Taip apdairiems prekybininkams, kurie nenori rizikuoti tuo, kad galutinai jiems sumokėtos sumos vėliau būtų atimtos, būtų užkraunama nebūtina ir sunki našta saugoti papildomus dokumentus ir teikti papildomas užklausas. Potencialiai taip prekybininko teisė į grąžinamąją išmoką taptų priklausoma nuo jo nekontroliuojamų įvykių arba jo nekontroliuojamo komercinio elgesio [26]. Tai sunkiai suderinama su principu, kad įprastai teisinis tikrumas neleidžia išieškoti galutinai sumokėtų grąžinamųjų išmokų.

56. Todėl man atrodo, kad Teisingumo Teismas visiškai teisingai *ne* pakeitė minėtas keturias būtinas sąlygas, nuo kurių įvykdymo priklauso grąžinamosios išmokos sumokėjimas, o nagrinėdamas šią problemą išvystė plačią ir pragmatišką piktnaudžiavimo koncepciją (kurią aš aptarsiu toliau). Teismas neturėtų nukrypti nuo šio požiūrio ir nagrinėjamoje byloje.

57. Sprendime *Emsland-Stärke* [27] Teisingumo Teismas patvirtino bendrąjį principą, kad grąžinamosios išmokos sumokėjimas (skirtingai nuo avanso išmokėjimo) yra galutinis. Ši byla buvo susijusi su fiksuotomis eksporto grąžinamosiomis išmokomis už bulvių krakmolo pagrindu pagamintų produktų eksportą į Šveicariją. Prekėms buvo atlikti muitinės formalumai ir, kaip ir dera, buvo išmokėtos grąžinamosios išmokos. Vėliau paaiškėjo, kad kai kurios iš siuntų (nepakitusios būsenos) buvo grąžintos atgal į Vokietiją, o kitos siuntos (irgi nepakitusios būsenos) buvo nukreiptos į Italiją. Pagal (toje byloje aktualaus) Reglamento (EEB) Nr. 2730/79 [28] 9 straipsnio 1 dalį, 10 straipsnio 1 dalį ir 20 straipsnio 2–6 dalis norint gauti grąžinamąją išmoką turėjo būti įvykdytos keturios sąlygos, panašios, *mutatis mutandis*, į tas, kurios pieno produktų atveju įtvirtintos Reglamento Nr. 3665/87 4 straipsnio 1 dalyje, 5 straipsnio 1 dalyje, 17 straipsnio 3 dalyje ir 18 straipsnyje.

26 — Galima palyginti su sprendimo *Eichsfelder Schlachtbetrieb* (minėto 16 išnašoje) 36 punktu, kuriame Teisingumo Teismas atmetė argumentą, kad trečiojoje paskirties šalyje prekybininko sumokėtus importo mokesčius kompensavus kitam ūkio subjektui gali būti atgaline data pašalintas eksporto grąžinamosios išmokos suteikimo teisinis pagrindas.

27 — 2000 m. gruodžio 14 d. Sprendimas *Emsland-Stärke* (C-110/99, Rink. p. I-11569).

28 — 1979 m. lapkričio 29 d. Komisijos reglamentas (EEB) Nr. 2730/79, nustatantis bendrąsias išsamias eksporto grąžinamųjų išmokų sistemos taikymo žemės ūkio produktams taisykles (OL L 317, 1979, p. 1).

58. Teisingumo Teismas nustatė, kad buvo įvykdytos visos keturios sąlygos, būtinos, norint gauti grąžinamąsias išmokas [29]. Prekės atitiko 9 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą sąlygą, kad jos turi būti išgabentos iš Bendrijos geografinės teritorijos. Kitos sąlygos, kurias pagal 10 straipsnio 1 dalį galėjo nustatyti valstybės narės [30], „galėjo būti taikomos tik *iki* išmokant grąžinamąją išmoką“ (pažymėta mano) [31].

59. Toliau sprendime *Emsland-Stärke* Teisingumo Teismas vertino, ar, nepaisant to, išimtinėmis aplinkybėmis tam tikrais atvejais gali atsirasti pareiga grąžinti galutinai sumokėtą grąžinamąją išmoką. Jis vienareikšmiškai konstatavo, kad „Bendrijos reglamentų apimtis jokiu būdu negali būti išplėsta taip, kad apimtų piktnaudžiavimą [32], kai tą daro prekybininkas“ [33]. Toliau jis pareiškė:

„Norint pripažinti, kad buvo piktnaudžiaujama, reikia visų pirma nustatyti objektyvių aplinkybių visumą, kai, nepaisant formalaus Bendrijos taisyklėse įtvirtintų sąlygų laikymosi, nėra pasiekti šių taisyklių tikslai.

Antra, reikalingas subjektyvus elementas, apimantis ketinimą pasinaudoti Bendrijos taisyklėmis ir įgyti pranašumą, kai dirbtinai sudaromos šį pranašumą leidžiančios įgyti sąlygos. Tokį subjektyvų elementą galima pripažinti, *inter alia*, įrodžius, kad grąžinamąsias išmokas gaunantis Bendrijos eksportuotojas slapta susitarė su prekių importuotoju trečiojoje šalyje.

Būtent nacionalinis teismas turi nustatyti šiuos du elementus, o įrodymai apie juos turi būti pateikti pagal nacionalinės teisės taisykles su sąlyga, kad taip nėra kenkiama Bendrijos teisės veiksmingumui.“ [34]

60. Vėliau sprendime *Eichsfelder Schlachtbetrieb* [35] Teisingumo Teismas pritaikė sprendime *Emsland-Stärke* pateiktą piktnaudžiavimo [36] apibrėžimą kintamųjų grąžinamųjų išmokų atveju. Jis nusprendė, kad gali

29 — Žr. 46 punktą.

30 — Susijusios su įrodymais, kad prekės iš tiesų buvo išleistos į laisvą apyvartą trečiojoje paskirties šalyje: galima palyginti su Reglamento Nr. 3665/87 5 straipsnio 1 dalies paskutine pastraipa, kurios formuluotė labai panaši.

31 — 48 punktas, pakartotas (cituojant sprendimo *Boterlux* 30 punktą) 49 punkte.

32 — Sprendimo *Emsland-Stärke* versijoje anglų kalba vartojamas terminas „abuse“, o versijoje prancūzų kalba – „pratique abusive“.

33 — 51 punktas, kuriame cituojamas 1977 m. spalio 11 d. Sprendimo *Cremer* (125/76, Rink. p. 1593) 21 punktas (kur versijoje anglų kalba vartojamas terminas „abusive practices“).

34 — Sprendimo *Emsland-Stärke* 52–54 punktai. Žr. toliau dėl įrodymus reglamentuojančių taisyklių 54 punkte nurodytus sprendimus.

35 — Minėtas 16 išnašoje; žr. sprendimo 39 punktą.

36 — Sprendime *Eichsfelder Schlachtbetrieb* teksto anglų kalba formuluotėje sugrįžtama prie termino „abusive practices“.

būti pareikalauta grąžinti (kintamąją) grąžinamąją išmoką netgi įvykdžius visas sąlygas grąžinamajai išmokai gauti, jeigu nacionaliniam teismui pagal nacionalinės teisės taisykles pateikiami eksportuotojo piktnaudžiavimą patvirtinantys įrodymai [37].

61. Remiantis šia Teismo praktika, akivaizdu, kad norint įvertinti, ar buvo piktnaudžiauta, reikia atsižvelgti į visas susijusias aplinkybes ir įrodymų visumą. Tik remdamiesi tokiu išsamiu vertinimu nacionaliniai teismai gali nuspręsti, ar buvo piktnaudžiauta, o valstybės gali įvykdyti įsipareigojimus pagal Reglamento Nr. 729/70 8 straipsnio 1 dalį ir EB 10 straipsnį [38].

62. Sunkumus, su kuriais, atrodo, susidūrė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinis teismas ir dėl kurių jis pateikė pirmąjį ir antrąjį klausimus, iš esmės galima apibūdinti taip: prašyme priimti prejudicinį sprendimą [39] nacionalinis teismas teigia: „*College* nustatė, kad ginčijamame sprendime patvirtintas nurodymas, kuriuo reikalaujama grąžinti grąžinamąsias išmokas, buvo pagrįstas ne apelianto pateiktų importo dokumentų trūkumais arba apelianto piktnaudžiavimu, o tik tuo, kad atitinkamos sūrio siuntos buvo reeksportuotos į Kanadą beveik iš karto, kai tik buvo eksportuotos į JAV“.

63. 2002 m. sausio 24 d. *Productschap* sprendimas [40] (jį galima rasti byloje, kurią nacionalinis teismas pateikė Teisingumo Teismo kanceliarijai) bent iš dalies yra dviprasmiškas. Pavyzdžiui, jame užfiksuota, kad „Vonk had immers zelf twijfels over de werkelijke bestemming van de door haar uitgevoerde kaas“ [41]. Kita vertus, jame galima rasti ir tokį teiginį: „Het bestreden besluit is bovendien niet gebaseerd op enig gebrek betreffende deze documenten zelf, maar op de feitelijke weg die de onderhavige zendingen hebben afgelegd“ [42].

64. Kaip teisingai pažymi Komisija, būtent nacionalinis teismas turi įvertinti, ar buvo piktnaudžiauta. Toks vertinimas turi būti atliktas pagal įrodymus reglamentuojančias nacionalinės teisės taisykles su sąlyga, kad

37 — Sprendimo *Eichsfelder Schlachtbetrieb* 41 ir 42 punktai.

38 — 1994 m. birželio 2 d. Sprendimas *Exportslachterijen van Oordegem* (C-2/93, Rink. p. I-2283, 17 punktas).

39 — 3.6 punkte.

40 — Žr. 33 punktą.

41 — „Iš tiesų pati *Vonk* abejojo dėl jos eksportuoto sūrio tikrosios paskirties vietos“ (Vert. past. – versta iš generalinės advokatės E. Sharpston vertimo į anglų kalbą) (sprendimo p. 7).

42 — „Be to, ginčijamas sprendimas pagrįstas ne pačių dokumentų trūkumais, o atitinkamų siuntų tikruoju maršrutu“ (Vert. past. – versta iš generalinės advokatės E. Sharpston vertimo į anglų kalbą) (sprendimo p. 8).

taip nėra kenkiama Bendrijos teisės veiksmingumui [43]. Remiantis Teisingumo Teismo pateiktu piktnaudžiavimo apibrėžimu, akivaizdu, kad norint įvertinti, ar tinkamai suprantamas konkretus elgesys prilygsta piktnaudžiavimui, reikia atsižvelgti į visas susijusias aplinkybes ir įrodymų visumą. Tai, ar tokį vertinimą turi atlikti už prašymų dėl grąžinamųjų išmokų nagrinėjimą atsakinga kompetentinga valdžios institucija (*Productschap*), ar kompetentingos institucijos sprendimų teisėtumą peržiūrintis nacionalinis teismas, ar ir kompetentinga institucija, ir nacionalinis teismas paeiliui, taip pat tai, kaip išsamiai jie turi atlikti šį vertinimą, priklauso nuo atitinkamos valstybės narės teisinės sistemos.

Valstybių narių pareiga išieškoti neteisingai išmokėtas sumas

65. Nyderlandai toliau teigia, kad gali būti pareikalauta grąžinti kintamąsias išmokas, išmokėtas pažeidžiant Bendrijos teisę, netgi tada, kai eksportuotojas nepiktnaudžiavo. Šiam argumentui pagrįsti ši valstybė nurodo EB 10 straipsnį ir Reglamento Nr. 729/70 8 straipsnio 1 dalį. Nyderlandų nuomone, valstybės narės turi pareigą pareikalauti grąžinti neteisingai išmokėtas sumas net tuo atveju, kai eksportuotojas nepadarė jokios klaidos. Išieškojimo būdai yra nacionalinės teisės dalykas. Nagrinėjamojoje bylo-

43 — Sprendimo *Eichsfelder Schlachtbetrieb* 40 punktas.

je paprasčiausiai buvo neįvykdytos grąžinamosios išmokos mokėjimo sąlygos.

66. Šis teiginys prieštarauja sprendime *Emsland-Stärke* aiškiai suformuluotam principui [44], kad jeigu įvykdytos visos keturios reikiamos sąlygos, grąžinamoji išmoka turi būti išmokėta. Šiame kontekste reikėtų trumpai aptarti du Nyderlandų nurodytus sprendimus, t. y. *Deutsche Milchkontor* [45] ir *Steff-Houlberg* [46], taip pat ankstesnį Teisingumo Teismo sprendimą *BayWa* [47]. Šie sprendimai patvirtina, kad a) „valstybės narės turi imtis būtinų priemonių, siekdamos užkirsti kelią pažeidimams, darantiems poveikį (EŽŪOGF) operacijoms, ir šiuos pažeidimus tirti, taip pat išieškoti dėl pažeidimų arba aplaidumo prarastas sumas“ [48] ir kad b) „už intervencijos į žemės ūkį mechanizmų valdymą atsakingos nacionalinės valdžios institucijos <...> negali <...> naudotis veiksmų laisve ir spręsti, ar tikslinga pareikalauti grąžinti neteisingai arba pažeidžiant Bendrijos teisę suteiktas Bendrijos lėšas“ [49]. Vis dėlto visi šie trys sprendimai buvo susiję su

44 — Žr. 57 ir 58 punktus.

45 — 1983 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Deutsche Milchkontor* (sujungtos bylos 205/82–215/82, Rink. p. 2633).

46 — 1998 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Steff-Houlberg* (C-366/95, Rink. p. I-2661).

47 — 1982 m. gegužės 6 d. Sprendimas *BayWa* (sujungtos bylos 146/81, 192/81 ir 193/81, Rink. p. 1503).

48 — Minėtų sprendimų *Deutsche Milchkontor* 18 punktas; *Steff-Houlberg* 14 punktas; galima palyginti taip pat su minėto sprendimo *BayWa* 30 punktu.

49 — Minėtų sprendimų *BayWa* 30 punktas, *Deutsche Milchkontor* 22 punktas ir *Steff-Houlberg* 14 punktas.

situacijomis, kai *nebuvo* laikytasi atitinkamų Bendrijos taisyklių, taigi iš tiesų buvo padaryti „pažeidimai", o sumos „išmokėtos neteisingai". Tačiau nagrinėjamoje byloje, atvirkščiai, formalios taisyklės *buvo* įvykdytos, tačiau vėliau produktai buvo reeksportuoti į kitą trečiąją valstybę (Kanadą) nei ta, pagal kurią buvo nustatyta kintamoji grąžinamoji išmoka (Jungtinės Amerikos Valstijos).

Reglamento Nr. 2988/95 poveikis (jeigu toks yra)

67. Graikija panašiai teigia, kad gali būti pareikalauta grąžinti kintamąsias išmokas netgi tada, kai eksportuotojas nepiktnaudžiavo. Pagal Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalį ir 4 straipsnio 1 dalį neteisingai išmokėtas sumas galima išieškoti, jeigu ūkio subjekto veikla sudaro pažeidimą. Nėra būtina nagrinėti, ar tarp pažeidimo ir subjektyvaus ūkio subjekto elgesio yra ryšys.

68. Mano nuomone, ne visai pagrįsta nagrinėti, ar įvykdytos tuo metu kintamosioms grąžinamosioms išmokoms taikytos *materialios* sąlygos (įtvirtintos Reglamente Nr. 3665/87), remiantis vėlesnio *procedūrinio* reglamento (Reglamento Nr. 2988/95) sąvokomis. Bet kuriuo atveju Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalyje pateikto apibrėžimo (ir iš jo išplaukiančio 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto įpareigojimo) apimtį galima nustatyti tik remiantis reikšmingu laikotarpiu galiojusiomis materialinėmis taisyklėmis.

69. Tuo laikotarpiu, kai buvo vykdomos nagrinėjamos eksporto operacijos, Reglamento Nr. 3665/87 11 straipsnis dar *nebuvo* iš dalies pakeistas Reglamentu Nr. 2945/94 ir į jį dar nebuvo įtraukta galimybė išieškoti pasirėmus neteisinga informacija permokėtas grąžinamųjų išmokų sumas. Todėl bylai reikšmingu laikotarpiu pažeidimu Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalies prasme laikytinas tik toks ūkio subjekto elgesys, kuris pasireiškia objektyvių ir subjektyvių požymių visuma, reiškiančia piktnaudžiavimą, kaip jį apibrėžia Teisingumo Teismas, ir tik tokiu atveju kyla pareiga grąžinti galutinai sumokėtą grąžinamąją išmoką.

Tariamas pagrindinių principų pažeidimas

70. *Vonk* pateiktus argumentus, kad reikalaujant grąžinti kintamąsias grąžinamąsias išmokas po to, kai šios sumos jau sumokėtos galutinai, pažeidžiami teisinio tikrumo, teisėtų lūkesčių, rūpestingumo, vienodo požiūrio ir proporcingumo principai, galima nesunkiai paneigti. Kaip Teisingumo Teismas paaiškino ir sprendime *Emsland-Stärke*, pareiga grąžinti gautas grąžinamąsias išmokas,

kai nustatyti du elementai, iš kurių susideda piktnaudžiavimas, teisėtumo principo nepažeidžia. Pareiga grąžinti išmokas yra ne bauda [50], kuriai taikyti būtinas aiškus ir vienareikšmis teisinis pagrindas, o paprasčiausiai pasekmė pripažinimo, kad buvo dirbtinai sukurtos sąlygos, reikalingos norint gauti pagal Bendrijos taisykles kylantį pranašumą, o tai reiškia, jog suteiktos grąžinamosios išmokos yra sumokėtos neteisingai, ir tai pateisina pareigą šias išmokas grąžinti [51].

71. Todėl aš manau, kad iki įsigaliojant Reglamentui Nr. 2945/94, taigi ir šioje byloje, vienintelis pagrindas, kuriuo remiantis galutinai išmokėta grąžinamoji išmoka gali būti vertinama kaip išmokėta neteisingai, buvo eksportuotojo piktnaudžiavimas.

72. Taigi atsakydama į pirmąjį ir antrąjį prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktus klausimus aš manau, kad pagal Reglamento Nr. 876/68 4 ir 6 straipsnius bei Reglamento Nr. 3665/87 16–18 straipsnius teisė į galutinį kintamosios grąžinamosios išmokos sumokėjimą atsiranda pateikus įrodymų, kad atitinkamos prekės:

— yra Bendrijos kilmės,

— buvo eksportuotos iš Bendrijos,

— pasiekė paskirties vietą, pagal kurią buvo nustatyta kintamoji grąžinamoji išmoka, ir

— buvo importuotos į trečiąją paskirties šalį per 12 mėnesių nuo eksporto deklaracijos priėmimo dienos, kai „importuotomis“ pripažįstamos prekės, kurioms atlikti visi muitinės formalumai, kad atitinkamoje šalyje jas galima būtų išleisti vartoti.

Tačiau norėdamas pasinaudoti tuo, kad kintamoji grąžinamoji išmoka jam yra išmokėta galutinai, eksportuotojas turėjo neužsiimti veikla, kurią iš tikrųjų galima apibūdinti kaip piktnaudžiavimą.

50 — Galima palyginti su Reglamento Nr. 2988/95 4 straipsnio 4 dalimi.

51 — 56 punktas.

Norint pripažinti piktnaudžiavimą, reikia pirmiausia objektyvių aplinkybių visumos, kai, nepaisant formalaus Bendrijos taisyklėse įtvirtintų sąlygų laikymosi, šių taisyklių tikslai nebuvo pasiekti, ir, antra, subjektyvaus elemento, susidedančio iš ketinimo gauti naudos iš Bendrijos taisyklių, dirbtinai sukuriant tokiai naudai gauti įtvirtintas sąlygas.

Būtent nacionalinis teismas turi nustatyti šiuos du elementus, o įrodymai apie juos turi būti pateikti pagal nacionalinės teisės taisykles su sąlyga, kad taip nėra kenkiama Bendrijos teisės veiksmingumui.

Byloje reikšmingu laikotarpiu vienintelis pagrindas, kuriuo remiantis galutinai išmokėta grąžinamoji išmoka gali būti vertinama kaip išmokėta neteisingai, buvo eksportuotojo piktnaudžiavimas.

Trečiasis klausimas

73. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio nacionalinio teismo trečiuoju klausimu teiraujamasi, ką reiškia terminas „pažeidimai daromi nuolat ir pakartotinai“, kaip tai nurodyta Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies antrojoje pastraipoje? Nacionalinis teismas ypač teiraujasi, ar i) laikytina, kad pažeidimai yra „tęstiniai“ arba „pakartotiniai“, tuo atveju, kai jie yra susiję su palyginti maža tam tikro laikotarpio eksporto operacijų dalimi, ir ii) visos eksporto operacijos, su kuriomis susiję nustatyti pažeidimai, įvykdytos dėl skirtingų kiekių.

74. *Vonk* teigia, kad nagrinėjamoje byloje Reglamentas Nr. 2988/95 netaikytinas. Nyderlandai taip pat domisi, ar reglamentas taikomas atgaline data, nes paskutinis pažeidimas buvo padarytas 1994 m., o Reglamentas Nr. 2988/95 įsigaliojo tik 1995 m. gruodžio 26 dieną. Vis dėlto abi šalys vis tiek nagrinėja, kaip Reglamentas Nr. 2988/95 gali būti taikomas.

75. *Vonk* nurodo, kad reikiami kriterijai, apibrėžiantys tęstinius ar pakartotinius pažeidimus, yra išdėstyti sprendime *José Martí Peix* [52]. Turi būti vienas arba keli veiksmai,

52 — 2004 m. gruodžio 2 d. Sprendime *José Martí Peix* (C-226/03 P, Rink. p. I-11421, 16 ir 17 punktai) Teisingumo Teismas konstatavo: „(pagal) Reglamento Nr. 2988/95 1 straipsnio 2 dalį pažeidimas leidžia spėti apie tai, kad ūkio subjektas „veiksmais ar neveikimu“ pažeidė Bendrijos teisės nuostatą. Pažeidimas yra „tęstinis“, kaip tai apibrėžta Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalies antrojoje pastraipoje, jeigu Bendrijos teisės nuostatos pažeidimą sukėlęs neveikimas tęsiamas toliau“.

susiję su tuo pačiu tiekimu arba su tuo pačiu pareiškimu dėl grąžinamosios išmokos.

76. Nyderlandai pažymi, kad Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio tikslas – suteikti pakankamai laiko pareikalauti grąžinti neteisingai išmokėtas sumas ir taip apsaugoti Bendrijos finansinius interesus. Tęstiniai arba pakartotiniai pažeidimai turi būti analogiški veiksmai, pažeidžiantys tą patį teisės aktą. Šią nuomonę Nyderlandai pagrindžia, *inter alia*, sprendimu *Montecatini*[53], kuriame Teisingumo Teismas konstatavo:

„<...> nepaisant to, kad tęstinio pažeidimo koncepcija valstybių narių teisės sistemose yra skirtinga, bet kuriuo atveju toks pažeidimas apima neteisėtus veiksmus, kurie sudaro vieną pažeidimą ir kuriuos sieja bendras subjektyvus elementas".

77. Tai, kad skirtingos siuntos turi būti vertinamos atskirai, negali sutrukdyti jas apibūdinti kaip tęstinius arba pakartotinius pažeidimus, kaip tai nurodyta Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalyje.

53 — 1999 m. liepos 8 d. Sprendimas *Montecatini* (C-235/92 P, Rink. p. I-4539, 195 punktas).

78. Komisija taip pat nurodo Teisingumo Teismo sprendime *José Martí Peix* pateiktą tęstinių arba pakartotinių pažeidimų apibrėžimą, taip pat šioje byloje pirmiau pateiktą Pirmosios instancijos teismo vertinimą, kuriam buvo pritarta nagrinėjant apeliacinį skundą, t. y., kad pažeidimai yra „tęstiniai", kaip tai apibrėžta 3 straipsnio 1 dalyje, kai jie yra identiški savo turiniu[54]. Nors šiuo atveju sprendimą turi priimti nacionalinis teismas, remdamasi prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija Komisija mano, kad buvo kelis kartus padaryti identiški pažeidimai.

79. Remiantis nusistovėjusia teismų praktika procedūrinės normos paprastai yra taikomos visiems jų įsigaliojimo metu nagrinėjamiems teisiniams ginčams[55]. Todėl Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalis taikoma visiems teisiniams ginčams, nagrinėtiems 1995 m. gruodžio 26 d., kai šis Reglamentas Nr. 2988/95 įsigaliojo. Remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą, neįmanoma patikrinti, ar byla prieš *Vonk* jau buvo „nagrinėjama" 1995 m. gruodžio 26 d., ar tą dieną dar nebuvo iškelta. Tačiau bet kuriuo atveju būtų taikoma Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalis.

54 — Žr. Pirmosios instancijos teismo sprendimo, nurodyto Teisingumo Teismo sprendimo 7 punkte, 81 punktą.

55 — Žr. 2006 m. vasario 23 d. Sprendimą *Molenbergnatie* (C-201/04, Rink. p. I-2049, 31 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

80. Aš pritariu Komisijai dėl to, kad sprendimą, ar nagrinėjamu atveju buvo padaryti tęstiniai arba pakartotiniai pažeidimai, iš tiesų turi priimti nacionalinis teismas. Tačiau Teisingumo Teismas gali nurodyti, kokia yra šių sąvokų teisinė prasmė.

81. Kaip pažymėjo Komisija, nagrinėjamoje byloje turime atskiras eksporto operacijas dėl tos pačios rūšies produkto (sūrio „pecorino"), kai ta pati yra deklaruojama paskirties vieta (Jungtinės Amerikos Valstijos) ir ta pati galutinė paskirties vieta (Kanada). Prašydama išmokėti grąžinamąsias išmokas *Vonk* pateikė atskiras deklaracijas, tačiau tai, kas atsitiko su prekėmis (jos buvo importuotos į Jungtines Amerikos Valstijas, ten laikomos ir netrukus po to nepakitusios būsenos eksportuotos į Kanadą), yra visais atvejais identiška.

82. Iš esmės aš pritariu Nyderlandų vertinimui. Pažeidimai vertintini kaip tęstiniai arba pakartotiniai, kaip tai apibrėžta 3 straipsnio 1 dalyje, kai jie yra panašūs šiais aspektais: jais, atliekant panašius veiksmus, pažeidžiama ta pati Bendrijos taisyklė. Be to, šie pažeidimai turi leisti tam pačiam ūkio subjektui gauti tą pačią ekonominę naudą, atsirandančią taikant Bendrijos taisykles.

83. Galiausiai aš pritariu Komisijai, Graikijai ir Nyderlandams, kad norint nustatyti, ar padaryti tęstiniai arba pakartotiniai pažeidimai, visiškai nesvarbu, kokia operacijų per tam tikrą laikotarpį dalis yra įvykdyta pažeidžiant Bendrijos teisę ir kiek per šį laikotarpį buvo teisėtų operacijų.

84. Todėl aš manau, kad pažeidimai vertintini kaip tęstiniai arba pakartotiniai, kaip tai nurodyta Reglamento Nr. 2988/95 3 straipsnio 1 dalyje, jeigu jais, atliekant panašius veiksmus, pažeidžiama ta pati Bendrijos taisyklė. Be to, šie pažeidimai turi leisti tam pačiam ūkio subjektui gauti tą pačią ekonominę naudą, atsirandančią taikant Bendrijos taisykles. Šiomis aplinkybėmis nėra svarbu, kokia operacijų per tam tikrą laikotarpį dalis yra įvykdyta pažeidžiant Bendrijos teisę ir kiek per šį laikotarpį buvo įvykdyta teisėtų operacijų.

Išvada

85. Todėl aš siūlau į *College van beroep voor het bedrijfsleven* (Nyderlandai) prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktus klausimus atsakyti taip:

„1 ir 2 klausimai

Pagal 1968 m. birželio 28 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 876/68, nustatančio bendrąsias eksporto grąžinamųjų išmokų už pieną ir pieno produktus išmokėjimo taisykles ir kriterijus, pagal kuriuos nustatomas šių išmokų dydis, 4 ir 6 straipsnius ir 1987 m. lapkričio 27 d. Komisijos reglamento (EEB) Nr. 3665/87, nustatančio bendrąsias išsamias eksporto grąžinamųjų išmokų sistemos taikymo žemės ūkio produktams taisykles, 16–18 straipsnius teisė į galutinį kintamosios grąžinamosios išmokos išmokėjimą atsiranda pateikus įrodymų, kad atitinkamos prekės:

— yra Bendrijos kilmės,

— buvo eksportuotos iš Bendrijos,

— pasiekė paskirties vietą, pagal kurią buvo nustatyta kintamoji grąžinamoji išmoka, ir

— buvo importuotos į trečiąją paskirties šalį per 12 mėnesių nuo eksporto deklaracijos priėmimo dienos, kai „importuotomis" pripažįstamos prekės, kurioms atlikti visi muitinės formalumai, kad atitinkamoje šalyje jas galima būtų išleisti vartoti.

Tačiau norėdamas pasinaudoti tuo, kad kintamoji grąžinamoji išmoka jam yra išmokėta galutinai, eksportuotojas turėjo neužsiimti veikla, kurią iš tikrųjų galima apibūdinti kaip piktnaudžiavimą.

Norint pripažinti piktnaudžiavimą, reikia pirmiausia objektyvių aplinkybių visumos, kai, nepaisant formalaus Bendrijos taisyklėse įtvirtintų sąlygų laikymosi, šių taisyklių tikslai nebuvo pasiekti, ir, antra, subjektyvaus elemento, susidedančio iš ketinimo gauti naudos iš Bendrijos taisyklių, dirbtinai sukuriant tokiai naudai gauti įtvirtintas sąlygas.

Būtent nacionalinis teismas turi nustatyti šiuos du elementus, o įrodymai apie juos turi būti pateikti pagal nacionalinės teisės taisykles su sąlyga, kad taip nėra kenkiama Bendrijos teisės veiksmingumui.

Byloje reikšmingu laikotarpiu vienintelis pagrindas, kuriuo remiantis galutinai išmokėta grąžinamoji išmoka gali būti vertinama kaip išmokėta neteisingai, buvo eksportuotojo piktnaudžiavimas.

3 klausimas

Pažeidimai vertintini kaip tęstiniai arba pakartotiniai, kaip tai nurodyta 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos 3 straipsnio 1 dalyje, jeigu jais, atliekant panašius veiksmus, pažeidžiama ta pati Bendrijos taisyklė. Be to, šie pažeidimai turi leisti tam pačiam ūkio subjektui gauti tą pačią ekonominę naudą, atsirandančią taikant Bendrijos taisykles. Šiomis aplinkybėmis nėra svarbu, kokia operacijų per tam tikrą laikotarpį dalis yra įvykdyta pažeidžiant Bendrijos teisę ir kiek per šį laikotarpį buvo įvykdyta teisėtų operacijų."